

Förberedelser inför provtagning

Förberedelser

Inför en provtagning är det viktigt att patienten är rätt förberedd då en rad olika faktorer påverkar slutresultatet av en laboratorieundersökning. Det är också viktigt att patienten får korrekt information inför sitt besök så att besöket blir ett positivt möte med sjukvården. Ett exempel är att ska man lämna urinprov så bör man få reda på det annars förbereder sig patienten genom att kissa hemma.

I de fall särskilda provtagningsbetingelser finns, anges de för respektive analys i analysförteckningen, se [Sök analys](http://www.labhandbok.se) (www.labhandbok.se)

Information om var och när man kan ta sina prover finns på www.1177.se.

Klicka på fliken ”Sök mottagning”, klicka på ”A-Ö”, klicka på **P-R**, välj ”Provtagning” och/eller ”Provtagning på vårdcentral”.

I nästa ruta ”Stad, plats eller adress”, skriv Uppsala alt. Enköping eller annan lämplig ort, klicka på ”Sök”.

I kallelsebrev ska det finnas information om att giltig legitimation samt att följebrev eller remiss ska tas med. Kontrollera att brevet/remissen är utställd i rätt namn.

Blodprov tas vanligen i armvecket. Ta gärna med en uppmaning om att kläderna på armen bör vara lätta att vika upp eller ta av.

Kost

Inför de flesta undersökningar ska patienten äta och dricka som vanligt men undvika fet mat och alkohol. Om det krävs att viss mat ska undvikas en tid före provtagningen ska den informationen framgå till patienten.

Under rubriken **provtagning** i [SÖK ANALYS](#) finns information om eventuella kostrekommendationer.

Fastepro

Vid fasteprovtagning får inte patienten äta eller dricka efter kl. 22 kvällen före provtagningen. Dricka vatten (1-2 glas) på morgonen innan provtagning går bra. Rökning och snus bör undvikas.

Eventuella mediciner tas enligt läkarordination.

Fastebloodprov bör tas före kl. 10 på morgonen. Fasteprovs anges med f framför provmaterialet, t.ex. fP- Vasoaktiv instestinal peptid (VIP).

Provtagningstidpunkt

Vissa hormoner/ämnen varierar under dygnet, för dessa prover är det viktigt att provtagningarna sker vid samma tidpunkt på dygnet. Detta för att man ska kunna jämföra resultat från upprepade provtagningar, såvida det inte är

dygnsvariationen man vill studera. Exempel på analyser med dygnsvariation är P-Kortisol, P-Fosfat och P-Järn.

Fysisk aktivitet

Patienten ska undvika hård fysisk aktivitet dagen före provtagning. Med tanke på att de flesta referensintervall är baserade på prov som tagits efter 15 minuters vila i sittande ställning, bör patienten sitta ner minst 15 minuter innan provtagning görs, för att minska olika faktorerers påverkan på blodprovet t.ex. stress. Det är även viktigt att man tänker på att prover ska tas i samma kroppsläge vid upprepade provtagningar.

Läkemedel

Många läkemedel påverkar de komponenter som analyseras. Påverkan kan ske dels i patienten och dels i analysmetoden. Information om hur olika läkemedel påverkar analys av olika komponenter finns tillgänglig på laboratoriets hemsida, se [SÖK ANALYS](#). Rådgör gärna med klinisk farmakologis konsultläkare, 018-611 42 13 vardagar 8-16:30.

Läkemedelsanalys

Vid provtagning för läkemedelsanalys gäller oftast att prov tas strax före nästa dos, t.ex. morgondosen. Patienten ska informeras om hur hen ska ta sin medicin (även övriga mediciner) inför provtagningen.

För att kunna tolka analysresultatet behövs följande uppgifter.

- Tidpunkt för senast intagen dos
- Insättningsdatum.
- Aktuell dosering och pågående medicinering
- Provtagnings-tidpunkt.

Vid peroral behandling med ett läkemedel inställer sig jämviktskoncentrationen (steady state) efter ca 5 halveringstider ($5 \times T_{1/2}$). Kring detta jämviktsvärde (medelvärde) varierar läkemedelskoncentrationen i plasma över dygnet. Storleken av svängningarna beror på dosintervall, absorptions-hastighet, halveringstid mm. Plasmakoncentrationen stiger under absorptionsfasen och når ett maximum (toppvärde) efter varje dos. Det lägsta värdet (dalvärdet) nås i slutet av dosintervallet dvs. före nästa dosintag. För att reproducera värden för plasmakoncentrationen bör i regel provtagning ske strax före dosintag då dalvärdet nås. Med terapeutisk nivå avses i regel dalvärdet. Vid flera doser per dygn bör provtagning ske i slutet av det lägsta dosintervallet, dvs. i regel på morgonen före dosintag.